

CULTURA DE MASSES I SOCIETAT

Professor: Albert Chillón
Curs: 4art, 1er semestre
Llicenciatura: Comunicació Audiovisual

Objectius de l'assignatura i mètode d'avaluació

Situada a l'últim revolt de la carrera de Comunicació Audiovisual, l'assignatura es proposa suscitar la reflexió crítica sobre els principals trets que caracteritzen la cultura mediàtica contemporània, tot examinant els seus estrets però sovint conflictius vincles amb la tradició cultural heretada i, sobretot, les maneres en què es configura l'imaginari cultural de l'hora present, anomenada *postmoderna*. L'assignatura vol, així mateix, aprofitar i aprofundir els coneixements i les nocions crítiques que els estudiants hagin pogut adquirir durant els cursos anteriors. El professor creu que un tal enfocament ha de servir a la formació integral dels futurs comunicadors audiovisuals, ciutadans d'un món com més va més complex i intrincat.

Els estudiants que assisteixin regularment a classe seran avaluats per mitjà d'un treball de curs, les característiques del qual seran explicades oportunament a classe.

Els estudiants que no assisteixin regularment a classe seran avaluats mitjançant el preceptiu examen final.

Temari

I. Una cultura polèmica

1. Cultura d'elit, cultures populars
2. L'adveniment de la cultura de masses
3. La polèmica apocalíptica versus integrats i els posteriors intents de superar-la. Els termes de la discussió.
4. La teoria dels nivells de cultura
5. Tradició, tradicions i cultura mediàtica
6. Cultura mediàtica i imaginari col·lectiu

II. La cultura mediàtica contemporània: una caracterització

1. De la cultura de masses a la cultura mediàtica
2. Cultura mediàtica i postmodernitat
 - 2.1. Caràcter expansiu de la cultura mediàtica
 - 2.2. Els nivells de cultura i la seva vigència
 - 2.3. L'insoluble conflicte entre art auràtic i desacralització
 - 2.4. L'estetització general de la vida
 - 2.5. Cultura mediàtica i memòria: tecnificació del record i de l'anticipació
 - 2.6. La cultura mediàtica com a estructura d'acollida
 - 2.7. Puixança del *kitsch*
 - 2.8. Hibridació de gèneres, intertextualitat i dialogisme.
 - 2.9. La lògica del palimpsest i l'adaptació: citació, paròdia, *collage*, *patch-work*, etcètera.
 - 2.10. La nova oralitat mediàtica
 - 2.11. L'eclosió de la *post-ficció*
 - 2.12. L'esquerdament de la canonicitat: vers la general indistinció?
 - 2.13. La presa de consciència lingüística o 'gir lingüístic'.
 - 2.14. El paradigma narratiu i la seva influència
 - 2.15. L'emergència de la cultura digital

III. El patrimoni temàtic de la cultura mediàtica

1. Condició essencialment narrativa de la cultura mediàtica
2. La 'inventio' o 'heuresis' de la cultura mediàtica: temes, motius, figures, personatges, 'loci', alegories, símbols, etcètera.
3. Presència del mite en la cultura mediàtica
 - 3.1. Estudi d'alguns mites centrals de la nostra època: Faust/Macbeth, Antígona, Narcís, Hamlet, Don Juan, etcètera.
4. Els grans gèneres de l'imaginari i les seves hibridacions: èpica, tragèdia, comèdia, lírica, drama, melodrama, tragicomèdia.
5. Les fonts tradicionals de la nova cultura digital.

Bibliografia

a. Bàsica

- Rollo May (1992): La necesidad del mito, Barcelona, Paidós.

- George Steiner (1991): Presencias reales, Barcelona, Destino.
- (1995): Lenguaje y silencio, Barcelona, Gedisa.
- (1991): En el castillo de Barba Azul, Barcelona, Gedisa.
- Omar Calabrese (1987): La era neobarroca, Madrid, Cátedra.
- Gilbert Durand (1981): Las estructuras antropológicas de lo imaginario, Madrid, Taurus.
- Fredric Jameson (1996): Teoría de la postmodernidad, Madrid, Trotta.
- Jean François Lyotard (1996): La postmodernidad (explicada a los niños), Barcelona, Gedisa.
- Lluís Duch (1995): Mite i cultura, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (1996): Mite i interpretació, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Roman Gubern (1996): Del bisonte a la realidad virtual, Barcelona, Anagrama.
- (1987): El simio informatizado, Madrid, Fundesco.
- Umberto Eco (1980): Apocalípticos e integrados ante la cultura de masas, Barcelona, Lumen.
- Emilio Lledó (1992): El surco del tiempo, Barcelona, Crítica.
- Daniel Bell *et al.* (1974): Industria cultural y sociedad de masas, Caracas, Monte Avila.
- Marshall Berman (1993): Todo lo que es sólido se desvanece en el aire, México, Siglo XXI.
- Theodor W. Adorno i Max Horkheimer (1996): Dialéctica de la ilustración, Madrid, Trotta.
- José Ortega y Gasset (1976): La rebelión de las masas, Madrid, Austral.
- (1993): La deshumanización del arte, Madrid, Austral.
- Neil Postman (1988): Divertim-nos fins a morir, Barcelona, Llibres de l'Index.
- Jordi Berrio (1999): Estudis sobre cultura contemporània, Bellaterra, UAB.
- Albert Chillón (1999): "La urdimbre mitopoética de la cultura mediática", dins Mite i cultura mediàtica, monogràfic d'*Anàlisi. Quaderns de comunicació i cultura*, nº 24, Bellaterra, Dept. de Periodisme i CC.C., UAB, 2000.
- DD.AA., Mite i cultura mediàtica, monogràfic de la revista *Anàlisi. Quaderns de comunicació i cultura*, nº 24, Bellaterra, Dept. de Periodisme i CC.C., UAB, primavera 2000.
- DD.AA. Narrativitat i comunicació, monogràfic de la revista *Anàlisi. Quaderns de comunicació i cultura*, nº 25, Bellaterra, Dept. de Periodisme i CC.C., UAB, tardor 2000.

b. Complementària

- Walter Benjamin (1999): Iluminaciones I, II, III y IV, Madrid, Taurus,
- Edgar Morin (1966): El espíritu del tiempo, Madrid, Taurus.
- Raymond Williams, ed. (1992): Historia de la comunicación, 2 vols., Barcelona, Bosch.
- Marshall McLuhan (1995): Para comprender los medios de comunicación, Barcelona, Paidós.
- Gilles Lipovetsky (1990): La era del vacío, Barcelona, Anagrama.
- (1992): El imperio de lo efímero, Barcelona, Anagrama.
- Umberto Eco (1995): El superhombre de masas, Barcelona, Lumen.
- E.R. Curtius (1993): Literatura europea y Edad Media latina, Madrid, Gredos.
- Erich Fromm (1966): El lenguaje olvidado, Buenos Aires, Hachette.
- Roland Barthes (1957): Mythologies, Paris, Seuil.
- Mircea Eliade (1991): Mito y realidad, Barcelona, Labor.
- M. Eliade (1988): Lo sagrado y lo profano, Barcelona, Labor.
- Xavier Pérez i Jordi Balló (1994): La llavor immortal, Barcelona, Empúries.
- Román Gubern (1993): Espejo de fantasmas. De John Travolta a Indiana Jones, Madrid, Espasa Calpe.
- Joseph Campbell (1959): El héroe de las mil caras. Psicoanálisis del mito, México, FCE.
- Joseph Campbell (1991): El poder del mito, Barcelona, Emecé Editores.
- Roger Caillois (1993): El mito y el hombre, México, FCE.
- Leszek Kolakowski (1994): La presencia del mito, Barcelona, Círculo de Lectores.
- Claude Levi-Strauss (1994): Mito y significado, Madrid, Alianza.
- G.S. Kirk (1985): El mito. Su significado y funciones en la Antigüedad y otras culturas, Barcelona, Paidós.
- Bruno Bettelheim (1994): Psicoanálisis de los cuentos de hadas, Barcelona, Crítica.
- Northrop Frye (1977): Anatomía de la crítica, Caracas, Monte Avila.
- Román Gubern (1989): La mirada opulenta. Exploración de la iconosfera contemporánea, Barcelona, Gustavo Gili.
(1978): Mensajes icónicos en la cultura de masas, Barcelona, Lumen.
(2000): El eros electrónico, Madrid, Taurus.
- Albert Chillón (1999): Literatura y periodismo. Una tradición de relaciones promiscuas, Barcelona, UAB/UV/UJ.